

Ismeritek-e Petőfi életét?

Egy nagyalföldi, kiskunsági községben, Kiskőrösön született a magyarság legnagyobb költője: Petőfi Sándor. Már születése is csodálatos volt: két esztendő találkozásán, 1823 január 1-én éjfélkor született, hogy azután huszonhat és fél év múlva ugyanolyan titokzatos legyen halála a fehéregyházi csatasíkon... ahol eltűnt nemzete elől... Hol fekszik, merre van sírja? Senki sem tudja... Magáénak vallja őt a magyar föld minden porszeme s így van ez jól: Petőfi mindnyájunké, akik magyarnak valljuk magunkat.

Édesapja, „A jó öreg kocsmáros“ magafajta jó mézszarost akart nevelni fiából. Ám a Teremtő kifürkészhetetlen akarata másként határozott. A szalmafüdeles kunyhóban született gyermek alig huszonhat éves korában mint a világ egyik legnagyobb csillaga futott fel a halhatatlanság egére...

Gyermekezeit Félegyházán (Szülőföldemen), majd Szabadszálláson töltötte. Itt szerette meg a pusztát (Az Alföld), itt járta be a Kis-Kunság neki oly kedves rónáját, itt itta tele szomjas lelkét az alföldi puszta ezer szépségével, amelyet ő előtte senki sem látott. Felkereste az elhagyott csárdákat (Kutyakaparó, A csárda romjai), el-elnézegette kedves madarát, a gólyát (A gólya), hogy aztán színültig telt lelkéből örökszép dalokat játsszon lantján a magyar népnek. (A fku, Megy a juhász számaron... Befordultam a konyhára...) Ide vágyott vissza lelke mindig, mindenhol, az alföldi pusztaságra, amelynek szerelme volt. Olyannak látta, mint a szabadságot (Szabadság, szerelem), végtelennek, határtalannak, ahol szabadon futhat a tekintet a messze rónaságon.

Eleven, elmés, kissé talán makaes, de jószívű gyermek volt a kis Sándor. Atyja kemény szigorúsággal, édesanyja meleg gyöngédséggel nevelte. Mivel atyja taníttatni akarta, bizony a kis Sándor korán elkerült a szülői házból s megindult az élet göröngyös útján... Vállán vézna tarisznyával, de lelkében annál több vágyakozással és bizalommal a jövő iránt. Így ért Petőfi a serdülőkor éveibe.

Édesapját súlyos anyagi csapások érték, házát a Duna árvize, pénzét a hitetlen emberek csalása vitte el (István öcsémhez). Így bizony a jó öreg Petrovics István alig gondolhatott fia taníttatására sokáig. De ha szükösen, ha szegényesen is, mégis tovább tanulhatott a mi Sándorunk.

Petőfit azonban már ekkor ajkon csókolta a költészet muzsája s mintha megérezte volna azt is, hogy rövid lesz élete, nem elégitette ki az iskola. Tudta, érezte, hogy neki gyorsabban, többet kell tanulnia: úzte, hajtotta valami ismeretlen vágy a halhatatlanság felé. Erről szólt édesanyjának is (Jöveendőlés), de

megjósolta neki korai halálát is, amely azonban nem tudja majd megakadályozni abban, hogy neve örökké éljen!

És most kezdődött Petőfi életének legküzdelmesebb korszaka. Tanulmányait abbahagyja, katonának áll be. Ám itt csalódik talán a legnagyobbat, nem kapja meg azt, amit várt: ő, a szabad magyar puszták fia nem való katonának. Őrhelyén is hazajár a lelke szeretett jó édesanyjához, reá gondol akkor is, amikor az őrszem faköpenyegében álldogál a hosszú téli éjtszakákon. (Távolság).

Végre megszabadul innen is, beáll azonnal színésznek. Hát bizony a vándorszínész élete akkor sem volt gyönyörűség. Anyja is egyre kéri, hagyjon föl ezzel az étellel, tanuljon tovább. Az édesanya kérő szava aztán bucsut mondhat egy időre vele a színésznek. Ekkor kerül Pápára, a gimnázium hetedik osztályába. Itt ismerkedik meg a nagy magyar mesemondóval, Jókaiival, aki ekkor még maga is diák, s dehogy is sejtí, hogy ő tanítja meg valamikor olvasni a magyart... Petőfi pápai tartózkodása ugyan alig néhány hét, mégis fordulópontot jelent életében az itt töltött idő. Innen küldi fel egy költeményét az egyik szépirodalmi ujságba (Atheneum = 1842 május 22), amit nagy örömmel lát nyomtatásban. Innen is elúzi azonban kimondhatatlan szegény-sége és vágya, amely egyre sürgeti, ösztökéli tovább. Debrecenbe látogat (Hortobágyi kocsmárosné) s nem győz betelni a Hortobágy csodálatával. De édesanyja iránti nagy szeretete ismét csak visszahuzza az elhagyott otthonba, Dunavecsére (Házamban). A nyári nagy szünetidő elmúltával ismét visszakészül Pápára, de mivel egészen tönkrement atyjától többé támogatást nem fogadhatna el, másodszor is színésznek áll be. Sikerei bizony alig voltak, hiszen nem erre a pályára volt teremtve, fizetése azonban még színészi tehetségénél is kevesebb volt, míg végre társulata széteszlott s ő Kecskemétre került (A tintás üveg), ahol ezidőben tanult Jókai is, aki elvégezve Pápán iskoláit, idekerült jogásznak. De itt sem maradhatott sokáig. Most Pozsonyba viszi vágya, hogy hamarosan Pestre térjen. Egyszerre jelennek meg azonban költeményei, bár még egyre a színészet csábítja magához. Egy vándortársulattal Erdélybe kerül, de ez a társaság is csakhamar szétszéled s így jut beteg, üres zseb-bel (A vándorlegény) 1843 őszén Debrecenbe (Egy telem Debrecenben). Bizony, leirhatatlan nyomorban éli át a szegénynek mindenhol szenvedést jelentő telet. De — mikor a legnagyobb nélkülözésben él, amikor hideg szobában didereg napokig étlen-szomjan, — akkor írja talán legszebb költeményeit. Alig várja, hogy kitavasodjon, hóna alá kapja egyetlen vagyonát, ver-seit, s megindul utolsó reménye: Pest felé. Bizony, ekkor már jól megcsappantak reményei is, amelyeket jövőjéről festegetett magának. A Tisza áradása miatt Tokajnak kerül, majd Egerbe tér be (Egri hangok), hogy meglátogassa jó barátját, Tárkányi

Bélat. Itt sem maradhat azonban sokáig, tovább indul s végre a fővárosba érve egyenesen Vörösmartyhoz lép be, aki akkor a magyar irodalom legnagyobb alakja volt. A tehetségek felismerik egymást s ez volt szerencséje Petőfinek is. Vörösmarty atyai pártfogásába vette a kopott ruhás, de lángoló szívű költőt, verseit kiadatja s az egyik ujságnál segédszerkesztőnek teszi.

Alig melegegett meg Pesten, első dolga volt, hogy a közeledő husvéti ünnepekre haza menjen jó szüleihez (Füstbe ment terv... Anyám tyukja, Fekete kenyér, A jó öreg kocsmáros, Falu végén kurta kocsmá). Innen visszamegy Pestre, még egy utolsó kísérletet tesz a színészzel, hogy aztán örökre bucsút mondjon csábitó, de kielégülést nem adó kedvencének. Egyre jobban elmélyül a haza sorsával való foglalkozásba, amelyet nem tud elképzelni szabadság nélkül. (Hönfidal). Most ismerkedik meg Vachot Etelkával, akit csakhamar megszeret. A szerencse azonban itt sem kedvez a költőnek, Etelka hamarosan meghal (Cipruslombok Etelka sirjáról). Hogy nagy bánatát feledje, utrakél, bejárja Felső-Magyarországot (A Tisza). Itt találkozik költőtársával, Tompa Mihálylyal (Erdei lak). Nemsokára megismeri Mednyánszky Bertát (Szerelem gyöngyei), szive lángalobban láttára, de a leány elfordult tőle, mire ellobbant a költő fellángolása is.

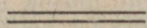
Életének legfényesebb korszaka 1846 őszén kezdődik. Ekkor ismeri meg „elke másik felét“, legnagyobb szerelmét, Szendrey Juliát (A szerelem, a szerelem), akit egy évi küzdelmes várakozás után oltárhoz vezethetett. Közben újra bejárja az országot, megismerkedik legjobb barátjával, a Toldijával egyszerre híressé lett Arany Jánossal (Levél Toldi írójához), akihez élete végéig eltéphetetlen szálak fűzik. Boldogsága most hát teljes lett végre s lantján élete leggyönyörűbb költeményeit zengi. (Szeptember végén, Reszket a bokor, mert... Feleségek felesége, Minek nevezzetek? Szerlem rózsafája stb.)

Ő azonban, aki anyira vágyott a boldogságra, nagyon rövid ideig mondhatta magát annak. Sűrű, sötét fellegek tornyosultak akkor már hazája égén s 1848 tavasza elszólitotta felesége mellől. (Pacsirtaszót hallok megint). A pesti ifjuság élére állott s nagy szerepe volt a március 15-i eseményekben (Nemzeti dal). Mikor pedig felhangzott a harci riadó, maga is kardot kötött a haza védelmére (Feleségem és a kardom, Lant és kard, Mit varrogatsz ott...) A szabadság zászlaja alá áll, amelynek kibontását annyira várta, de megjövendöli közeli halálát is (Egy gondolat bánt engemet...), amely ott fogja érni a harc mezején, hogy holttestén futó paripák száguldjanak át... De még ebbe a számára olyan rövid időbe is belehasít a fájdalom: egymásután elveszti jó szüleit. Petőfi már 1846-tól kezdve segítette őket, előbb Vácott, majd Pesten he-

lyezte el őket s ellátta gyermeki szeretete minden jelével az elöregedett jó szülőket (A vén zászlótartó). Előbb édesapját, majd édesanyját vesztette el, de csak utóbbi temetésén lehetett ott (Szüleim halálára). 1849 januárjában Bem seregéhez indul Erdélybe, itt harcol a lengyel szabadsághős oldalán, aki úgy védelmezi, mint édesapa a gyermekét. Kapitánnyá nevezi ki, majd hősi bátorságáért érdemrendet kap. (Honvéd).

A viharfelhők azonban egyre jobban tornyosultak Magyarországon. A szabadság csalogánya is érzi már, hogy napjai megvannak számlálva, közeledik a vég, amelyet olyan jól megérezett előre... Julius közepén Erdélybe indul családjával. Feleségét és kislányát Tordán hagyja, maga pedig Bem táborába siet. Még ugyanazon nap (julius 31-én) rájuk támadt az oroszok ötszörannyi serege, s Petőfi, a magyar sereg legjobbjával ott áldozta fel drága életét hazájáért, szabadságáért a fehéregyházai síkon... (A székelyek).

Igy fejezte be életét a magyar szabadságharc egyik legnagyobb áldozata, vérrel pecsételve meg költészetét. De neve élni fog, míg fiatal szív, szabadság és szerelem lesz a világon!

Tanulókisérletek és megfigyelések a természeti és gazdasági ismeretek tanításában

Elmult a tél, megszűntek a hideg napok, az idő enyhülni kezd, s a természetben lassanként megindul a növényi és állati élet.

A növények földalatti szára (amilyen a hóvirág hagymája, a salátaboglárka gumója, vagy az ibolya tőkéje) tőkeköcsányokat és tőleveleket vagy szárazakat és leveleket hajt, a tőkeköcsányon (száron) mutatkozó virágbimbó felfeslik — s kibomlik belőle a hóvirág fehér, a boglárka sárga, az ibolya kék és a többi növény más-más színű virága.

Az ősszel a földre hullott magvak közül azok, amelyek szerencsésen átteleltek s megfelelő talajra találtak, most csirázásnak indulnak, hogy új növényvé fejlődjenek. A fák és eszerjék kihajtanak, vagyis rügyeik, amelyek még a múlt nyáron fejlődtek ki és a telet rügytakarójukban töltötték el, sarjadzásnak indulnak, hogy lombbal és virággal díszítsék gazdájuk kertjét, gyümölcsösét.

De megindul az állatvilág élete is: rovarok nyüzsögnek és röpködnek mindenfelé. A költözőmadarak visszatérnek a „nagy út”-ról, csakhamar megelevenedik erdő, mező s olyan pezsgő élet kerekedik mindenütt, hogy azt sem tudjuk, merre fordítsuk tekintetünket.